

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 5 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Četrtek, 4. junij 2015 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev vpišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

M 1 5 1 7 0 1 1 2 0 3

Navodilo: Pazljivo preberite navodilo in vprašanja v vseh nalogah.
Ne izpuščajte ničesar.

Izpitna pola ima šest krajših besedilnih nalog.
Odgovoriti morate na **vseh šest**, in sicer kratko, jedrnato in natančno.
Za vsako nalogo lahko dobite skupaj največ 10 točk.

1. naloga: Koristnost dobrin in premica cene

Celotna gospodarska dejavnost po svetu izhaja iz potreb ljudi. Potrebe so nesporno gibalno gospodarjenja, njihov obseg in raznovrstnost določata tudi raznovrstnost gospodarske dejavnosti, stopnja zadovoljitve potreb pa je običajno merilo, kako dobro nam je v neki družbi.

1.1. Opredelite pojem celotna koristnost.

(1 točka)

1.2. Gaja v prostem času zelo rada hodi v kino. Preglednica prikazuje, kako se s spreminjanjem števila obiskov kinopredstav spreminja Gajino celotno zadovoljstvo (koristnost).

Obiski kinopredstav (število)	0	1	2	3	4	5
Celotna koristnost kinopredstav	0	4	7	9	10	10
Mejna koristnost kinopredstav						

– Izračunajte mejno koristnost kinopredstav in rezultate vpišite v preglednico.

(1)

– Navedite, kako imenujemo ekonomsko zakonitost, s katero se srečuje Gaja v zvezi s koristnostjo.

---

(1)
(2 točki)

1.3. Gaja prejme vsak mesec 30 EUR žepnine. Denar porabi za ogled kinopredstav in sladkanje s torticami. Vstopnica za kinopredstavo stane 5 EUR, kos tortice pa 2,50 EUR.

– Opredelite pojem premica cene.

---

(1)

– Glede na podatke o žepnini in cenah obeh dobrin vrišite v diagram Gajino premico cene.

(1)

– Pojasnite, zakaj gre v Gajinem primeru za padajočo premico.

---

(1)
(3 točke)

1.4. Pri potrošnji se pojavljajo alternativni stroški.

– Opredelite pojem alternativni strošek.

---

(1)

– Alternativni strošek nakupa ene tortice znaša (*dopolnite*) _____ vstopnic za kino.

(1)
(2 točki)

1.5. Če se Gaja odloči, da bo kupila 5 kosov tortic in 3 vstopnice za kino, bo s svojo izbiro v točki (*podčrtajte pravilno trditev*)

pod premico cene

na premici cene

nad premico cene

(1)

– Dana izbira nakupa pomeni (*dopolnite*) _____

---

(1)
(2 točki)

2. naloga: Transformacijska krivulja

Transformacijska krivulja je pomemben instrument ekonomske analize, saj nam veliko pove o proizvodnih možnostih vsake družbe.

2.1. Opredelite pojem transformacijska krivulja.

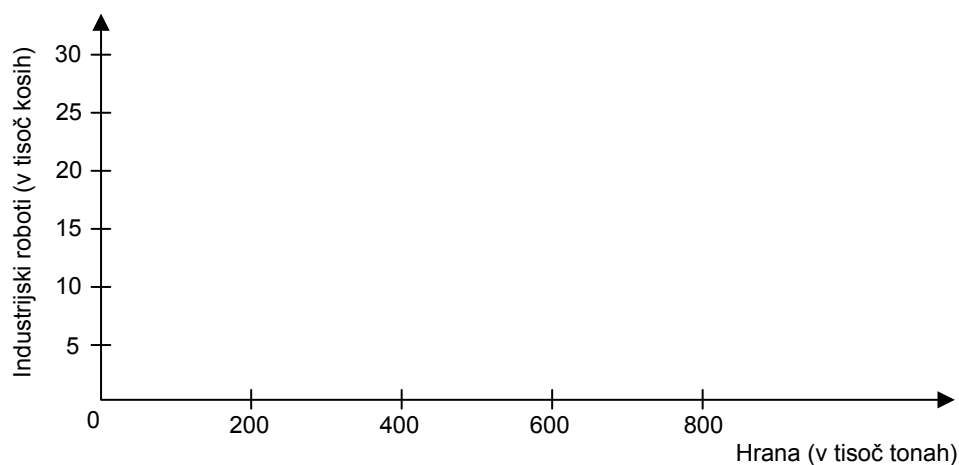

(2 točki)

2.2. Država Andros, ki proizvaja le hrano in industrijske robote, rešuje ekonomski problem. Za transformacijsko krivuljo države Andros poznamo te podatke:

Proizvodna izbira	Hrana (v tisoč tonah)	Industrijski roboti (v tisoč kosih)
A	0	28
B	200	24
C	400	18
D	600	10
E	800	0

Narišite transformacijsko krivuljo države Andros v diagram:

(1 točka)

2.3. Država Andros, ki proizvaja 600.000 ton hrane, lahko hkrati proizvede še največ (*dopolnite*)

_____ tisoč kosov industrijskih robotov.

(1 točka)

2.4. Država Andros poveča proizvodnjo industrijskih robotov z 18.000 na 24.000 kosov.

- Ob napovedanem povečanju proizvodnje industrijskih robotov bo morala proizvodnja hrane (podčrtajte pravilno navedbo) **povečati / zmanjšati** za (dopolnite) _____ tisoč ton.

(1)

- To spremembo v proizvodnji hrane imenujemo (dopolnite) _____
_____ dodatnih 6.000 kosov industrijskih robotov.

(1)

- Navedena sprememba bi na dolgoročni gospodarski razvoj države Andros vplivala (podčrtajte pravilno navedbo)

negativno**nevtrarno****pozitivno**

(1)

(3 točke)

2.5. Transformacijska krivulja države Andros je izbočena (konkavna), ker so alternativni stroški (podčrtajte pravilno navedbo)

padajoči**konstantni****naraščajoči**

(1 točka)

2.6. Predpostavimo, da so se politične in ekonomske okoliščine v državi Andros v naslednjem letu spremenile.

V diagram pri vprašanju 2.2. vrišite spremembi izhodiščne transformacijske krivulje, ki sta posledici:

- Produktivnost v proizvodnji industrijskih robotov se je povečala. Vrišite s *črtkano črto*.

(1)

- Državo Andros bi lahko prizadele velike poplave. Vrišite s *pikčasto črto*.

(1)

(2 točki)

3. naloga: Trg in oblikovanje tržnega ravnotežja

Delovanje trga (tržnega mehanizma) in konkurenca sta temeljni značilnosti vseh sodobnih razvitih držav.

3.1. Opredelite pojem trga.

(1 točka)

3.2. Opredelite pojem povpraševanja.

(1 točka)

3.3. Navedite dva objektivna in dva subjektivna dejavnika povpraševanja.

– Objektivna dejavnika:

– Subjektivna dejavnika:

(2 točki)

3.4. Pojasnite vpliv mejne koristnosti na obliko krivulje povpraševanja.

(2 točki)

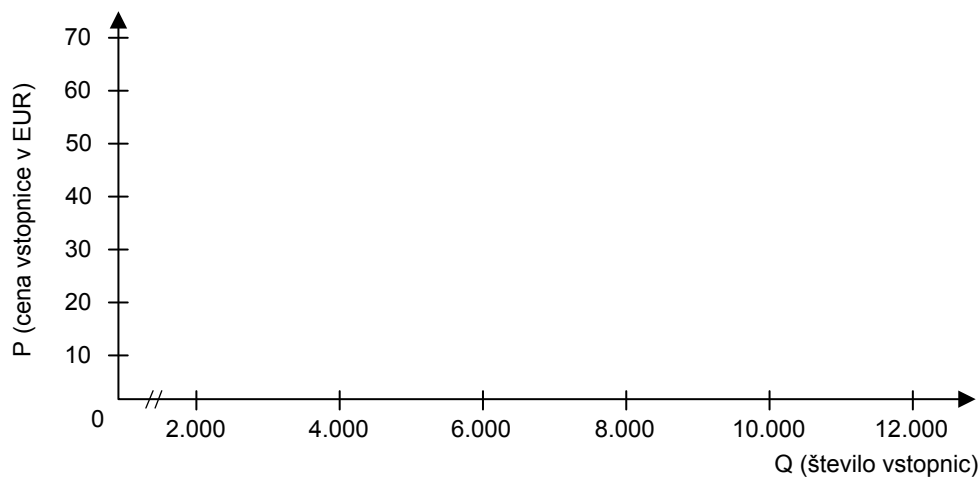

3.5. V preglednici so podatki o obsegu povpraševanja po vstopnicah za koncert znane glasbene skupine. Glede na velikost dvorane, je dal organizator v prodajo 8.000 vstopnic.

Cena vstopnice v EUR	Obseg povpraševanja po vstopnicah
30	11.000
40	8.000
50	5.500
60	3.000
70	500

Na podlagi navedenih podatkov

– narišite krivulji povpraševanja in ponudbe ter ju ustrezno označite.

(2)

– dopolnite: Ravnotežna cena znaša _____ EUR.

Ravnotežna količina znaša _____ vstopnic.

(1)
(3 točke)

3.6. Izračunajte koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja, če se cena vstopnice zviša s 40 EUR na 50 EUR. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat:

(1 točka)

4. naloga: Razdelitev

Razdelitev je kot faza reprodukcijskega procesa najtesneje povezana s proizvodnjo.

4.1. Navedite temeljni funkciji, ki ju ima za posameznika njegov delež pri razdelitvi, in ju pojasnite.

(2 točki)

4.2. Marko je lastnik mizarske delavnice Miza in stol, d. o. o., ki zaposluje 15 delavcev. Del plačila za proizvedeno pohištvo nameni za izplačilo mezd zaposlenim. Opišite, kaj pomenijo mezde za

– Marka, lastnika podjetja:

---

(1)

– zaposlene:

---

(1)
(2 točki)

4.3. Peter, ki je že štiri leta zaposlen v podjetju Miza in stol, d. o. o., je v aprilu prejel mezdo v višini 987 EUR, kar je za 15 % več kot pred štirimi leti.

– Izračunajte, za koliko odstotkov se je Petrova mezda realno spremenila, če so se cene v tem obdobju zvišale za 8 %. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat:

(1)

- V denarju izraženo mezdo, ki jo je prejel Peter, imenujemo (*dopolnite*) _____ mezda.
Količino dobrin, ki jih lahko Peter kupi s prejetim denarjem, imenujemo (*dopolnite*)
_____ mezda.

(1)
(2 točki)

4.4. Marko želi razširiti proizvodnjo in dokupiti nov kombinirani lesnoobdelovalni stroj v vrednosti 15.000 EUR. Ker denarja nima, si ga bo moral izposoditi. Banka mu ponuja posojilo po obrestni meri 6,5 %, prijatelj avtoprevoznik pa mu je pripravljen posoditi denar, če mu plača obresti v višini 1.000 EUR.

- Izračunajte obresti, ki bi jih Marku za posojilo zaračunala banka.

(1)

- Izračunajte obrestno mero, če si Marko sposodi denar od prijatelja avtoprevoznika. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

(1)

- Za Marka je ugodnejša ponudba (*podčrtajte pravilno navedbo*)

banke

prijatelja avtoprevoznika

(1)
(3 točke)

4.5. Navedite funkciji tržne obrestne mere v sodobnem gospodarstvu.

(1 točka)

5. naloga: Internacionalizacija kapitala in transnacionalna korporacija (TNK)

Pri internacionalizaciji kapitala sodelujejo velike korporacije iz industrijsko razvitih držav, v katerih ima sedež kar 90 % transnacionalnih korporacij.

5.1. Pojasnite dva razloga za izvoz kapitala.

(2 točki)

5.2. Internacionalizacija kapitala se izraža v nekaj institucionalnih oblikah.

– Pojasnite en razlog za ekonomsko selitev delovne sile.

---

(1)

– Navedite dve obliki mednarodnega prenosa tehnologije.

---

(1)
(2 točki)

5.3. Opredelite pojem TNK in s sliko predstavite logiko njenega delovanja.

(2 točki)

Tajvanski Foxconn izdeluje elektronske komponente za vodilna svetovna podjetja, kakršna so Nokia, Dell, Sony, Motorola, HP, Microsoft, Intel in Apple. Foxconnova proizvodnja in servisna mreža je razporejena po vseh celinah, ni je le v Afriki in Oceaniji. Samo njegovo podjetje na Češkem se z 2,6 milijarde evrov prihodkov uvršča med trideset največjih podjetij v srednji in vzhodni Evropi. Prav tako je kupil finsko podjetje Eimo. V letu 2011 je zaposloval 1,2 milijona ljudi. Njihova tovarna v kitajskem Shenzhenu je z 270.000 zaposlenimi največja 3C-tovarna. V prihodnjih letih želi zaposliti več kot 300.000 ljudi v Vietnamu.

(Prirejeno po: [http://: www.zdruzenjemanager.si](http://www.zdruzenjemanager.si). Pridobljeno: 12. 11. 2012.)

5.4. Navedite tri razloge, zakaj se je transnacionalna korporacija Foxconn odločila za nakup podjetja Eimo v razviti državi, na Finskem, in en razlog pojasnite.

(2 točki)

5.5. Navedite tri ugodne učinke odprtja novega Foxconnovega proizvodnega obrata na vietnamsko gospodarstvo in en učinek pojasnite.

(2 točki)

6. naloga: Prebivalstvo ter zdravstvena in pokojninska reforma

Prebivalstvo je najpomembnejši dejavnik velikosti in strukture potencialnega bruto domačega proizvoda. Je vir delovne sile, ki je sposobna ustvariti bruto domači proizvod.

6.1. Navedite tri dejavnike, ki vplivajo na spreminjanje števila prebivalstva.

(1 točka)

6.2. V preglednici so podatki o gibanju števila prebivalstva v Sloveniji v letu 2011.

	Število
Prebivalci	2.055.496
Živorajeni	21.947
Umrli	18.699

(Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4653;
<http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>. Pridobljeno: 2. 12. 2012.)

– Uporabite podatke v preglednici in izračunajte stopnjo naravne rasti prebivalstva v letu 2011. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat:

(1)

– Pojasnite, zakaj bi lahko dejali, da je v Sloveniji v letih od 1920 do 1960 potekal demografski prehod.

---

(1)
(2 točki)

6.3. Leta 2003 se je v Sloveniji začela zdravstvena reforma. Navedite vira, iz katerih v Sloveniji pokrivamo izdatke za zdravstveno varstvo, in ju pojasnite.

(2 točki)

6.4. Pokojninska reforma.

– Navedite in pojasnite dva razloga za pokojninsko reformo v Sloveniji.

---

(2)

– Pojasnite značilnosti dokladnega in naložbenega pokojninskega sistema.

---

(2)

– V Sloveniji je v veljavi (*podčrtajte*)

**dokladni
pokojninski sistem**

**naložbeni
pokojninski sistem**

**kombinacija dokladnega in
naložbenega pokojninskega
sistema**

(1)
(5 točk)

Prazna stran